

Kommunal regnskapsstandard nr. 11 (KRS)

Vedlegg til KRS nr. 11 Finansielle eiendeler og forpliktelser vedtatt av styret i Foreningen GKRS 20.06.2019.

VEDLEGG A: VEILEDNING TIL ANVENDELSE AV KRS nr. 11

Dette vedlegget gir en nærmere utdyping av standarden og en veiledning til hvordan standarden kan oppfattes på mer konkrete tilfeller. Det er også utarbeidet en eksempelsamling til standarden (Vedlegg B) og en ordliste (Vedlegg C).

KRS nr. 11 er en standard som kan være utfordrende å forstå, i hovedsak fordi standarden behandler en rekke kompliserte forhold, men også fordi standarden er generelt utformet og i liten grad omhandler konkrete regnskapsspørsmål. Det er en målsetting at standarden skal være generell og i størst grad prinsipiell, fremfor detaljregulert. Hensikten med dette er at standarden skal angi løsninger på praktiske regnskapsspørsmål, også for nye instrumenter og anvendelsesområder.

Standarden er prinsipiell fremfor detaljregulert

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Denne standarden beskriver den regnskapsmessige håndteringen av finansielle eiendeler og forpliktelser. Som en samlebetegnelse for finansielle eiendeler og forpliktelser bruker vi begrepet **finansielle instrumenter**.

Kommunene benytter en rekke ulike typer finansielle instrument, og til ulike formål. Denne standarden har som formål å gi veiledning og oppklaring på områder som har vist seg utfordrende i praksis, slik som regnskapsmessig behandling av **derivater og sikring**.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Finansielle instrumenter kan klassifiseres som kortsiktige eller langsiktige i balansen. Det er bare finansielle eiendeler klassifisert som omløpsmidler og finansielle forpliktelser klassifisert som kortsiktig gjeld etter KRS nr. 1 «Klassifisering av anleggsmidler, omløpsmidler, langsiktig og kortsiktig gjeld», som omfattes av KRS nr. 11. Slike finansielle instrumenter er omfattet av standarden, selv om de er benyttet til sikring av langsiktige poster i balansen.

Klassifisering behandles i KRS nr. 1

Klassifisering er med andre ord avgjørende for hvordan finansielle eiendeler og forpliktelser skal regnskapsføres. Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser behandles i KRS nr. 1, og ikke i denne standarden. Etter KRS nr. 1 skal alle **finansielt motiverte**

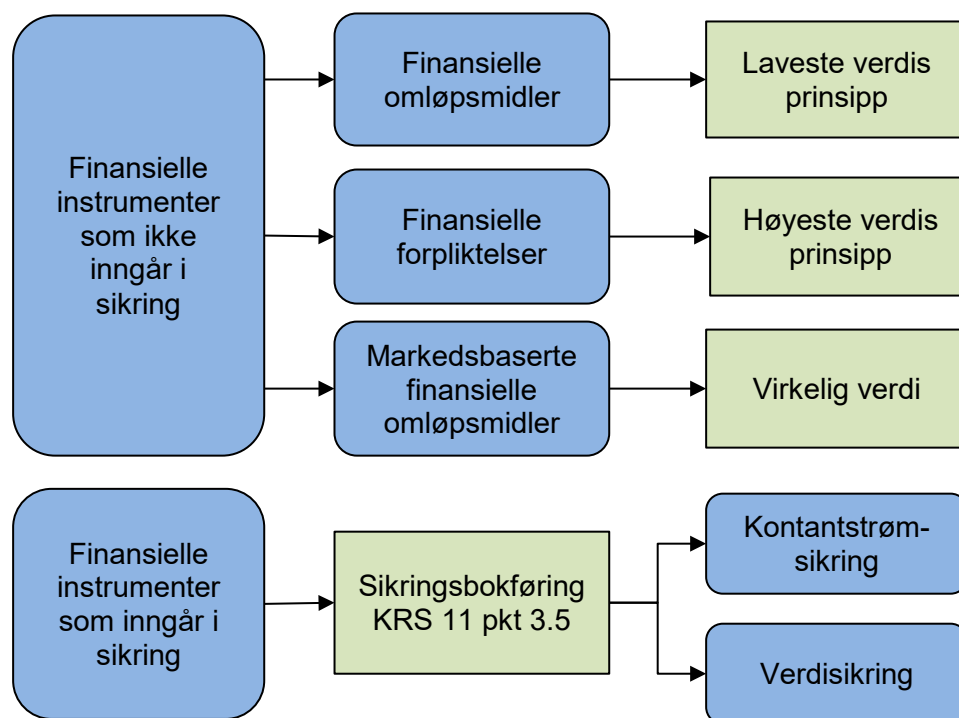
investeringer i verdipapirer klassifiseres som omløpsmidler, uavhengig av hvilken tidshorisont kommunen har for plasseringen.

Hovedregel:
Generelle regler for måling

Hovedregelen for når finansielle eiendeler og forpliktelser skal fremgå av kommunens balanseregnskap følger av punkt 3.2 i standarden. De generelle reglene for måling innebærer at balanseførte finansielle eiendeler og forpliktelser måles etter laveste verdis prinsipp for eiendeler og høyeste verdis prinsipp for forpliktelser, jf. punkt 3.4. Eventuelt til virkelig verdi, dersom kriteriene for klassifisering som markedsbaserte finansielle omløpsmidler er oppfylt. Unntaket fra dette gjelder når det foreligger regnskapsmessig sikring. Regnskapsføring under sikring følger egne regler i punkt 3.5.

Unntak:
Sikring

De ulike alternativene for verdsettelse av finansielle eiendeler og forpliktelser kan oppsummeres i følgende figur:

Figur 1 Verdsettelseskategorier

Forholdet til lovbestemmelser om lån og finansforvaltning

Standarden henviser til de begrensninger til låneopptak og avdrag i kommuneloven §§ 14-14 til 14-18 og regulering av kommunenes finans- og gjeldsforvaltning i kommuneloven §§ 14-1 og 14-13. Denne standarden omhandler bare regnskapsføring av finansielle instrumenter, og forutsetter at finans- og gjeldsforvaltningen er i samsvar med kommuneloven med tilhørende forskrifter. Også finansielle instrumenter som strider mot gjeldende regelverk eller kommunalt finansreglement skal regnskapsføres etter god kommunal regnskapskikk.

2. REGELVERK

Denne standarden bygger på reglene om måling av eiendeler og gjeld i budsjett- og regnskapsforskriften kapittel 3.

Urealisert tap
regnskapsføres

Omløpsmidler måles til det laveste av virkelig verdi og opprinnelig anskaffelseskost (laveste verdis prinsipp), mens kortsiktig gjeld tilsvarende måles til det høyeste av virkelig verdi og opprinnelig opptakskost (høyeste verdis prinsipp), jf. budsjett og regnskapsforskriften § 3-3. Måling etter laveste/høyeste verdis prinsipp innebærer asymmetrisk regnskapsføring ved at urealisert tap regnskapsføres, men ikke urealisert gevinst. Av særlig betydning for denne standarden er de særskilte reglene om måling av markedsbaserte finansielle omløpsmidler og ved sikring.

Virkelig verdi

Etter budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3 første ledd andre punktum måles markedsbaserte finansielle omløpsmidler (MFO) til virkelig verdi. Dvs. at disse omløpsmidlene vurderes til virkelig verdi også ved urealiserte gevinster. Klassifisering er behandlet i KRS nr. 1, og ikke i denne standarden. Dette gjelder også nærmere utdyping av hvilke omløpsmidler som skal verdsettes til virkelig verdi.

Måling ved sikring

Ved sikring skal gevinst eller tap på et sikringsinstrument sammenstilles med gevinst eller tap på sikringsobjektet, jf. budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3 tredje ledd. Dette er begrunnet med at tapsføring av et urealisert tap som er sikret vil medføre tapsføring av en tapsrisiko som ikke eksisterer. Denne standarden setter nærmere kriterier for håndtering av **sikring**.

Budsjett- og regnskapsforskriften § 5-11 gir regler om faste noteopplysninger i årsregnskapet om markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater, jf. bokstav d) og om sikring, jf. bokstav e). Faste noteopplysninger til årsregnskapet er opplysninger som alltid skal gis til kommunens årsregnskap, så langt opplysningene er aktuelle.

3. DRØFTELSE

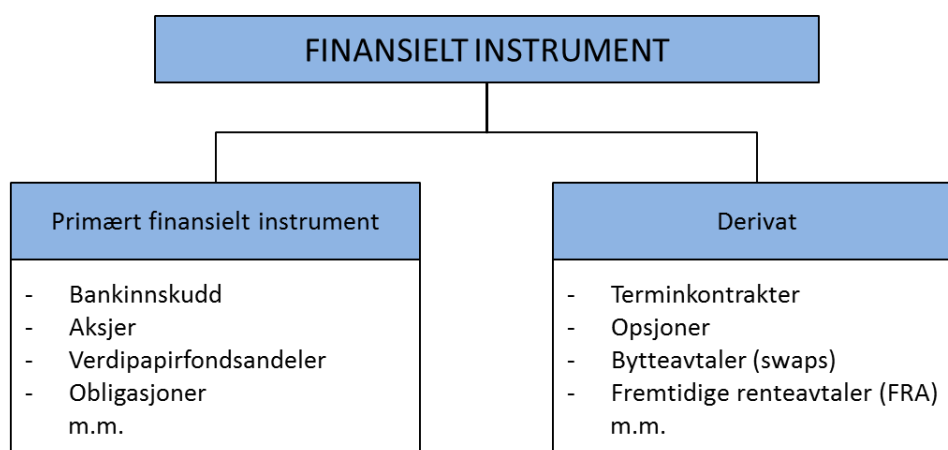
3.1 Definisjoner

Finansielle eiendeler og forpliktelser (finansielle instrumenter)

Felles for alle finansielle instrument er at de er **kontraktsbaserte**. Begrepet kontrakt i definisjonen av en finansiell eiendel eller forpliktelse refererer til en avtale mellom to eller flere parter som har økonomiske konsekvenser, og som partene har liten eller ingen mulighet til å unngå fordi avtalen er juridisk bindende. Enhver kontrakt hvor det er et tidsintervall mellom dato for når avtalen inngås og når kontrakten gjøres opp, er et derivat dersom også de andre kriteriene i definisjonen er oppfylt.

Finansielle instrumenter omfatter en rekke rettigheter og forpliktelser. De inkluderer primære finansielle instrumenter som kontanter, fordringer, gjeld og aksjer i et annet foretak, og derivater. Selv om standarden omhandler alle typer finansielle instrumenter vil det normalt ikke være nødvendig å se hen til denne standarden for å finne regnskapsmessige løsninger på primære finansielle instrumenter, slik som kontanter og bankinnskudd.

Ikke nødvendig å se hen til standarden for «enkle» instrumenter

Figur 2 Eksempler på primære finansielle instrument og derivater

I tillegg kan et finansielt instrument være et **sammensatt instrument** som består av to eller flere finansielle instrument. Et sammensatt finansielt instrument kan både være satt sammen av primære finansielle instrument og derivater eller flere derivater satt sammen. Eksempelvis er en swapsjon sammensatt av to derivater; en rentebytteavtale og en opsjon..

Derivater

Standarden definerer derivater og gir en rekke eksempler på derivater, men eksemplene er ikke utfyllende. Alle kriteriene i definisjonen må være oppfylt for at instrumentet skal være et derivat. Et **derivat** er med andre ord et finansielt instrument som gir kjøper (eller selger) en rett (eller plikt) til å motta (eller avgi) kontanter eller et annet finansielt instrument hvor derivatets verdi bestemmes med

Vanlige derivater	referanse til endringer i underliggende priser, kurser, renter eller indekser. Underliggende kan være kursen eller prisen på primære finansielle instrument, på varer, renter eller annen underliggende variabel. Eksempelvis vil verdien på en fremtidig renteavtale (FRA) bestemmes av utviklingen på den lange markedsrenten. Vanlige typer derivater er opsjoner, terminer, futures, forwards og swapper (bytteavtaler).
Opsjon = Rett, men ikke plikt	En opsjon kan kort defineres som en rett eller plikt til å kjøpe eller selge noe til en fastsatt pris innen eller på et bestemt tidspunkt i fremtiden. Opsjoner innebærer et ubalansert partsforhold, der kjøper av opsjonen har en rett, men ikke plikt, til å gjennomføre handelen dersom denne synes det er fordelaktig, mens utsteder av opsjonen vil ha en plikt, men ikke en rett, til å gjennomføre handelen, hvis kjøper ønsker det. For å rette opp denne ubalansen må kjøper av opsjonen betale en premie til utstederen (opsjonspremie). En kjøpt opsjon gir altså kommunen en rett, men ikke en plikt, til enten å kjøpe (kjøpsopsjon eller call) eller selge (salgsopsjon eller put) et underliggende objekt. En utstedt opsjon innebærer at kommunen får en plikt, dersom motparten vil benytte sin rett, til enten å kjøpe eller selge et underliggende objekt.
Kjøpt vs. utstedt opsjon	
Termin = Rett og plikt	Terminkontrakter er i likhet med opsjoner avtaler om kjøp og salg til en fastsatt pris på et fremtidig tidspunkt. Ved inngåelse av en terminkontrakt forplikter imidlertid både kjøperen og selgeren seg til å utføre den fremtidige handelen. Når avtalen inngås, vil vanligvis verken kjøper eller selger motta oppgjør for avtalen. Verdien av avtalen er derfor vanligvis null for begge parter ved avtaleinngåelsen. Både forward og futures går under betegnelsen terminkontrakter. Terminkontrakter brukes ofte til valutsikring.
Swap = bytte av kontantstrømmer	En rentebytteavtale (swap) er en kontrakt mellom to parter om bytte av rentebinding. Kontrakten innebærer bytte av kontantstrømmer basert på forskjellige renter, for eksempel fast og flytende rente, mellom ulike faste renter eller mellom ulike flytende renter.
Motvirke risiko	<p>Fremtidige renteavtaler (FRA) er en gjensidig bindende avtale om en rentebytteavtale med oppstart på et fremtidig tidspunkt. FRA er et eksempel på et instrument som brukes for sikring av renteutgifter fra et fremtidig tidspunkt.</p> <p>Sikring Økonomisk sikring innebærer at et eller flere finansielle instrument benyttes for å motvirke risiko for verdiendringer eller svingninger i kontantstrømmer. Regnskapsmessig sikring forutsetter at det ligger en effektiv økonomisk sikring til grunn. Ved sikring må risiko med det som ønskes sikret (sikringsobjektet) identifiseres. Finansielle instrument (avtaler som inngår i sikringsinstrument) som brukes for å redusere risikoen identifiseres også. Det må beskrives hvordan forholdet mellom sikringsobjektet og sikringsinstrumentene reduserer</p>

risikoen. Dette gjøres i en samlet beskrivelse kalt sikringsdokumentasjon.

Sikring er nærmere omtalt under 3.5.

3.2 Regnskapsføringstidspunkt

Denne standarden behandler bare finansielle instrument som er klassifisert som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld. Det følger av regnskapsforskriften § 3 at alle kommunens eiendeler og forpliktelser skal vises i balansen ved utgangen av året. Derivater skal med andre ord balanseføres, fordi derivater må anses som en finansiell eiendel eller forpliktelse. Unntaket er sikring, som omtales senere.

Førstegangs balanseføring (pkt. 3.2 nr. 1 og 2)

Regnskapsføring i balansen skal skje på **transaksjonstidspunktet**. En må i hvert enkelt tilfelle vurdere når transaksjonen er gjennomført. Transaksjonstidspunktet er det tidspunkt hvor det vesentligste av både *risiko og kontroll er overført* mellom partene i transaksjonen. Substans og økonomiske realiteter, ikke formell form, er avgjørende ved vurdering av om det har funnet sted en transaksjon eller ikke. I de fleste tilfeller vil det ikke være vanskelig å bestemme om det har skjedd en transaksjon eller ikke. I noen unntakstilfeller kan elementer i avtalen føre til at risiko og kontroll ikke anses overført. En reell transaksjon innebærer en virkelig overføring av risiko og kontroll. For eksempel kan det forekomme at selger av en eiendel gir garanti for minstepris ved videresalg som er så omfattende at han reelt sett har beholdt risikoen knyttet til eiendelen.

Risiko og kontroll

Transaksjonstidspunktet =
Avtaletidspunktet

Som hovedregel vil transaksjonstidspunktet for finansielle kontrakter være lik **avtaletidspunktet**. For finansielle avtaler som sertifikatlån, obligasjonslån, derivater, terminer o.l. vil normalt avtalen inngås et par dager før lånet blir ubetalt eller avtalen starter.

Transaksjonstidspunktet for lån er dato for utbetaling. For derivater, terminkontrakter med avtale om spot, vil det være to dager etter avtaleinngåelsen. Ved avtaler om fremtidig oppstart vil transaksjonstidspunktet være dato for inngåelse av avtalen og ikke den fremtidige avtalte dato for start av avtalen.

Regnskapsføre
verdiendringer

Regnskapsføring i driftsregnskapet vil først skje ved verdiendring som medfører tap eller gevinst. I praksis vil dette si ved måling ved årets (periodens) slutt, eller ved avhendelse eller opphør av det finansielle instrumentet.

Føre finansielle instrumenter ut av balansen (pkt. 3.2 nr. 3)

Om et finansielt instrument skal føres ut av balansen, bestemmes av om det vesentligste av *risiko og kontroll er overført* til en annen part. Denne regelen er en speilvendning av regelen om balanseføring. Risiko og kontroll er knyttet til de kontraktsfestede rettighetene til det

finansielle instrumentet. En finansiell eiendel kan føres ut av balansen ved realisasjon av rettighetene, når rettighetene utløper eller kommunen oppgir rettighetene. En finansiell forpliktelse skal føres ut av balansen når den er innfridd, kansellert ved avtale eller dom, eller forfalt.

Endring av avtalevilkår (pkt. 3.2 nr. 3)

Substans og økonomiske realiteter

Det kan være tilfeller hvor den aktuelle transaksjonen skaper en ny finansiell eiendel eller forpliktelse. Vesentlige **endringer i de kontraktsmessige vilkårene til et instrument** innebærer at det har skjedd en transaksjon. Det er substans og økonomiske realiteter, og ikke formell form, som er avgjørende for regnskapsføringen. Derfor anses det opprinnelige finansielle instrumentet som realisert ved vesentlige endringer i vilkårene til instrumentet, og det skal føres ut av balansen. Eventuell gevinst/tap knyttet til det finansielle instrumentet må da anses som en kjent inntekt/utgift i henhold til anordningsprinsippet og skal regnskapsføres i bevilgningsregnskapet. Den nye avtalen anses som et nytt finansielt instrument og balanseføres på transaksjonstidspunktet. Ved endring av finansielle instrumenter som er regnskapsført som sikring, se pkt. 3.5.4 Regnskapsføring ved opphør av sikring.

Vesentlig endring

Vilkårene i en avtale anses å være vesentlig endret dersom løpetiden eller nåverdien av kontantstrømmene etter de nye vilkårene er minst 10 % forskjellig fra løpetiden eller nåverdien av kontantstrømmen av den gjeldende avtalen. Ved vesentlig endring av vilkårene i avtalen skal utgifter knyttet til endring av avtalen regnskapsføres i endringsåret.

3.3 Klassifisering

Klassifisering er ikke nærmere omtalt i denne standarden. Det er derfor bare henvist til KRS nr. 1 «Klassifisering av anleggsmidler, omløpsmidler, langsiktig og kortsiktig gjeld».

3.4 Måling

3.4.1 Hovedreglene for måling

Laveste verdis prinsipp for eiendeler

Laveste og høyeste verdis prinsipp

De generelle reglene om måling, slik de er beskrevet i budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3, gjelder også for finansielle instrumenter. Dette innebærer at finansielle omløpsmidler skal måles til **laveste verdi** av anskaffelseskost og virkelig verdi (laveste verdis prinsipp). For finansielle forpliktelser gjelder høyeste verdis prinsipp, slik at finansielle forpliktelser skal måles til **høyeste verdi** av opptakskost og virkelig verdi.

Høyeste verdis prinsipp for forpliktelser

MFO måles til virkelig verdi

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler (MFO) skal ikke måles etter laveste verdis prinsipp. MFO skal etter budsjett- og

regnskapsforskriften § 3-3 måles til virkelig verdi. Nærmere kriterier for å klassifisere omløpsmidler som markedsbaserte finansielle omløpsmidler følger av KRS nr. 1 punkt 2.3 nr. 8-10.

Måling ved sikring

Finansielle eiendeler og forpliktelser som inngår som sikring unntas fra de alminnelige reglene for måling, jf. budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3 tredje ledd. På grunn av at en her avviker fra de alminnelige reglene, stilles det særskilte krav til at kommunen dokumenterer sikringsforholdet. Av samme grunn stilles det også utvidede krav til noteopplysninger vedrørende slike avtaler. Hvordan måling skal skje ved økonomisk sikring er omtalt senere under 3.5 Sikring.

Krav til dokumentasjon og noter ved sikring

3.4.2 Nærmere om anskaffelseskost og opptakskost

KRS nr. 2 «Anskaffelseskost og opptakskost for balanseposter» behandler nærmere hva som inngår i begrepene anskaffelseskost og opptakskost. KRS nr. 2 gjelder også for finansielle eiendeler og forpliktelser. Standarden gjentar hovedprinsippene i KRS nr. 2 og utdyper hvordan dette er å forstå for finansielle eiendeler og forpliktelser.

Alle utgifter som kan henføres til transaksjonen (direkte transaksjonsutgifter) skal inngå i den balanseførte verdien. Dette kan for eksempel være kurtasje, provisjoner, gebyrer eller honorar knyttet til transaksjonen. Også over-/underkurs for obligasjoner og premie ved avtale om derivater (opsjonspremie) skal inngå i anskaffelseskost. Dette innebærer at det *ikke* er åpnet for periodisering av over-/underkurs. Se imidlertid unntak for fastrenteobligasjon som holdes til forfall, jf. punkt 3.5.5.

Tilordning av anskaffelseskost (punkt 3.4.2 nr. 4)

Hovedregelen er at eiendeler skal tilordnes anskaffelseskost spesifikt, slik at det er mulig å holde rede på de enkelte investeringene. Finansielle eiendeler kan være **ombyttbare**, dvs. at de har identiske økonomiske karakteristika, slik som for eksempel aksjer i samme aksjeklasse i et foretak eller andeler i samme verdipapirfond. For ombyttbare eiendeler er spesifikk identifikasjon ikke meningsfylt, selv om de er individualiserbare. Ombyttbare finansielle eiendeler måles derfor under ett, og tilordnes gjennomsnittlig anskaffelseskost.

Gjennomsnittlig anskaffelseskost

3.4.3 Nærmere om virkelig verdi

Virkelig verdi vil være **nåverdien av fremtidige kontantstrømmer**. Det beste uttrykket for virkelig verdi er **noterte priser** i et aktivt marked, slik som børskurs, og skal benyttes ved fastsettelsen av virkelig verdi dersom de finnes. Dersom markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, må virkelig verdi estimeres etter **beste estimat**.

Det kan benyttes ulike målemetoder for å estimere virkelig verdi. Standarden gir ikke konkret veiledning til hvilken målemetode som skal benyttes, men henviser til det grunnleggende prinsippet om beste estimat ved valg av målemetode.

Armlengdes
avstand

Målemetoden skal forsøke å fastsette hva verdien ville vært på måletidspunktet i en transaksjon mellom uavhengige parter. Måling kan skje ved å bruke nylig foretatte **markedstransaksjoner** mellom uavhengige parter (på armlengdes avstand) for tilsvarende finansielt instrument. I enkelte situasjoner kan nylig foretatte transaksjoner ikke legges til grunn som estimat på virkelig verdi. Dette kan f.eks. være ved tvangssalg eller store etterfølgende generelle markedsbevegelser. I slike tilfeller hvor markedspriser ikke kan brukes, kan andre generelt aksepterte målemetoder benyttes til å beregne virkelig verdi. Andre målemetoder kan være kontantstrømberegninger og opsjonsprisinde modeller.

Beregning av virkelig verdi på noen finansielle instrument, slik som opsjoner, kan være kompliserte. For at kommunen skal kunne følge laveste verdis prinsipp må en ha en oppfatning om virkelig verdi ved hver balansedag, også i de tilfeller hvor beregning av virkelig verdi er komplisert. Hvor mye ressurser en skal legge i en beregning må likevel vurderes mot instrumentets størrelse og om hvor sannsynlig det er at virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost.

Direkte transaksjonsutgifter, og over-/underkurs inngår i anskaffelseskost ved anskaffelse. Transaksjonsutgifter vil imidlertid ikke inngå i virkelig verdi ved måling på balansedagen. Dette innebærer at finansielle eiendeler ofte må nedskrives til virkelig verdi ved første balansedag. På denne måten vil de direkte transaksjonsutgiftene i de fleste tilfeller bli utgiftsført i driftsregnskapet i anskaffelsesåret.

3.4.4 Måling av derivater

Generelle regler
om måling

Standarden presiserer at de generelle reglene om måling også gjelder for **derivater**. Dette inkluderer også valutaderivater. Et derivat vil normalt ikke omsettes i et regulert marked med god likviditet, men være en bilateral avtale mellom to parter. Derfor vil derivater normalt ikke oppfylle kriteriene for markedsbaserte finansielle omløpsmidler. En avtale som er inngått i sikringsøyemed kan uansett aldri være et markedsbasert finansielt omløpsmiddel. Hensikten med et sikringsinstrument er ikke forenlig med kriteriet om å inngå i en handelsportefølje med henblikk på videresalg.

Separat måling

Også **sammensatte finansielle instrument** skal måles etter de generelle vurderingsreglene. Målingen skjer ved at det enkelte instrument identifiseres og måles separat. Hensikten med denne bestemmelsen er å sikre regnskapsmessig likebehandling av like

finansielle instrument, uavhengig av om de er satt sammen med andre finansielle instrument eller ikke.

Anskaffelseskost for vertskontrakten er forskjellen mellom det sammensatte instrumentets kost og det innebygde derivatets virkelige verdi på transaksjonstidspunktet. De vanligste formene for vertskontrakter er gjeldsinstrumenter og aksjer. Eksempelvis vil obligasjonen være vertskontrakten i en aksjeindeksert obligasjon, mens det innebygde derivatet er en kjøpsopsjon. Ved en swapsjon vil rentebytteavtalen være vertskontrakten, mens opsjonsdelen er det innebygde derivatet.

Unntaksvis kan det være tilfeller hvor det ikke er mulig å fastsette virkelig verdi på det **innebygde derivatet** på en pålitelig måte. Dette kan for eksempel være fordi derivatet er basert på et unotert egenkapitalinstrument, f.eks. en ikke børsnotert aksje, som er lite likvid. I disse unntakstilfellene kan det enkelte instrument måles ved å ta utgangspunkt i virkelig verdi på vertskontrakten, slik at verdien på derivatet blir differansen mellom anskaffelseskost for det sammensatte instrumentet og vertskontraktens virkelige verdi på transaksjonstidspunktet.

Etter separasjon skal det innebygde derivatet og vertskontrakten vurderes i samsvar med sine respektive vurderingsregler.

Anskaffelseskost og opptakskost for derivater

Finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke inngår i sikring balanseføres som en eiendel eller forpliktelse på transaksjonstidspunktet. Et derivat som ikke er en opsjon, for eksempel en terminkontrakt, har vanligvis en virkelig verdi lik null ved inngåelse. Da terminkontrakten ikke har noen verdi på transaksjonstidspunktet, medfører det at den i praksis likevel ikke balanseføres på dette tidspunktet. Kommunen er imidlertid eksponert for risiko for verdiendringer. Ved avslutning av årsregnskapet (periodens slutt), vil kommunen måtte måle verdien på kontrakten etter de generelle reglene om måling, og regnskapsføre eventuelle verdiendringer. Slike derivater som skal måles etter hovedregelen for verdsettelse, dvs. laveste respektive høyeste verdis prinsipp, vil derfor ha enten null eller negativ bokført verdi (finansiell forpliktelse).

Balanseføring til kroner null

Verdiendringer regnskapsføres

En opsjon har en opsjonspremie som skal balanseføres som anskaffelseskost eller opptakskost sammen med ev. øvrige transaksjonsutgifter.

3.5 Sikring

Mange kommuner inngår sikringsavtaler som en del av sin finansforvaltning og risikostyringsstrategi. Sikring gjennomføres ved at et konkret forhold (sikringsobjektet) identifiseres, og det inngås en avtale (sikringsinstrument) for å sikre virkelig verdi eller fremtidig

Sikring = eliminere eller redusere risiko	kontantstrøm knyttet til sikringsobjektet. Ved inngåelse av sikringsavtalen oppnår kommunen at risikoen knyttet til de aktuelle forhold elimineres eller reduseres. Ofte benyttes derivater, som rentebytteavtaler som sikringsinstrumenter.
Ulike vurderingsregler gir behov for sikringsbokføring	Behovet for sikringsbokføring oppstår på grunn av ulike regler for måling av ulike typer instrumenter, individuell måling av hver eiendel og gjeld, samt at fremtidige transaksjoner som sikres ikke er regnskapsført når sikringstransaksjonen inngås. Det er spesielt to forhold som skaper behovet for sikringsbokføring: <ul style="list-style-type: none"> - Måling etter laveste verdis prinsipp for omløpsmidler og høyeste verdis prinsipp for kortsiktig gjeld - Fremtidige transaksjoner kan sikres, men er ikke regnskapsført når sikringstransaksjonen inngås

3.5.1 Forutsetninger for regnskapsmessig sikring

Intuitiv og rimelig økonomisk begrunnelse	Utgangspunktet for regnskapsmessig sikring er at det foreligger en økonomisk sikring . Det skal foreligge en intuitiv og rimelig økonomisk begrunnelse for sikringen. Dette innebærer at dersom det er tvil om det foreligger en effektiv sikring, så foreligger det ikke en intuitiv begrunnelse for sikringen, og transaksjonen kan ikke regnskapsføres som sikring.
---	---

Sikringseffektivitet

Krav til sikringseffektivitet	Kravet om effektivitet innebærer at sikringen skal motvirke endringen i virkelig verdi eller kontantstrømmen fra sikringsobjektet. Effektiviteten i en sikringsrelasjon bestemmes av i hvilken grad endringer i kontantstrømmen fra eller endringer i den virkelige verdien av den sikrede risikoen motsvares av endringer i kontantstrømmen fra eller endringer i den virkelige verdien av sikringsinstrumentet.
-------------------------------	--

Når betalingen på sikringsobjektet går opp, går den mottatte betalingen i sikringsinstrumentet også opp. Og går betalingen i sikringsobjektet ned, går den mottatte betalingen i sikringsinstrumentet ned.

En sikring er normalt effektiv dersom endringer i sikringsobjektets virkelige verdi eller kontantstrømmer i høy grad motsvares av endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer for sikringsinstrumentet. Standardens stiller krav om høy effektivitet, men stiller ikke krav om kvantifisering.

Høyest sikringseffektivitet er oppfylt dersom følgende betingelser er oppfylt:

Sikringsinstrumentet har:

1. Samme datoer for rentefastsettelse som sikringsobjektet i hele avtaleperioden.

2. Samme renteberegningsmetode som sikringsobjektet (eksempelvis nibor 3 måneder eller andre referanserenter).
3. Mindre eller lik «hovedstol» som sikringsobjektet.

Effektiviteten reduseres gradvis med økende avvik fra punktene 1 og 2 over. Dersom «hovedstol» på sikringsinstrumentet underveis i løpetiden blir høyere enn på sikringsobjektet, vil sikringsrelasjonen opphøre.

Ved porteføljesikring hvor sikringsobjektet består av flere lån med ulike forfall og ulike typer flytende renter, og hvor sikringsinstrumentet består av en eller flere sikringsavtaler, vil effektiviteten være redusert. Det er likevel tilstrekkelig høy sikringseffektivitet så lenge «hovedstol» på sikringsinstrumentet ved inngåelse eller på balansedato er lavere enn «hovedstol» på sikringsobjektet. Som flytende rente regnes renter med basis i Nibor, PT vilkår og lignende med løpetid på under 12 måneder.

Vurdering ved etablering og hver balansedag

Sikringseffektivitet skal vurderes og dokumenteres ved etablering av sikringsrelasjonen og på hver etterfølgende balansedag.

Effektiviteten kan på balansedato, som alternativ til eksemplene i vedlegg B, dokumenteres ved bruk av finansforvaltningsverktøy. For eksempel ved simuleringer som viser effekten av sikringen med og uten sikringsinstrumentet.

Sikringsobjekt = Posisjon som sikres

Sikringsobjekt

Et sikringsobjekt er den posisjonen som sikres. Sikringsobjektet må medføre en økonomisk risiko for kommunen som kan identifiseres og måles på en pålitelig måte gjennom hele sikringsperioden. Et sikringsobjekt kan sikres for en kortere periode enn den fulle perioden frem til eventuelt forfall. Et sikringsobjekt kan f.eks. være en enkelt avtale (posisjon) om kjøp fra utlandet i utenlandsk valuta (valutarisiko) med forfall frem i tid, eller en samlet portefølje med felles risiko som lån med flytende rente (renterisiko).

Sikringsinstrument

Sikringsinstrument er det finansielle instrument som brukes for å sikre en bestemt identifisert risiko ved sikringsobjektet. Et sikringsinstrument må bestå av en eller flere finansielle avtaler.

Eksempel på sikringsinstrument

Eksempler på sikringsinstrumenter er en eller flere valutaterminavtaler (for å sikre valutarisiko), eller en eller flere rentebytteavtaler (for å sikre renterisiko).

Sikringsavtale

En sikringsavtale består av en enkelt avtale med en motpart. En sikringsavtale kan være f.eks. en rentebytteavtale (SWAP), en valutaterminkontrakt, en opsjonsavtale eller andre finansielle avtaler som omtalt i avsnitt 3.1.

Kontantstrømsikring og verdisikring

Vi skiller mellom kontantstrømsikring og verdisikring. Kontantstrømsikring reduserer virkninger av endringer i kontantstrømmen fra sikringsobjektet, mens verdisikring reduserer virkninger av endringer i verdien på sikringsobjektet.

Kontantstrømsikring

Ved kontantstrømsikring er det selve kontantstrømmene som er sikringsobjektet. I dette tilfellet er det risikoen knyttet til endring av de fremtidige rentebetalingene som sikres.

Rentesikring

Eksempel på kontantstrømsikring vil være inngåelse av rentebytteavtale hvor det betales fast rente og mottas flytende rente. Endring i den flytende rente i på lån som betales motvirkes ved endring flytende rente i rentebytteavtalen. Samlet effekt for sikringsobjektet (lån) og instrumentet (rentebytteavtale) er mindre eller ingen rentepåvirkning i hva kommunen samlet betaler.

Verdisikring

Ved verdisikring er hensikten med sikringen å redusere faren for verdiendring på eiendel eller forpliktelse.

Valutasikring

Eksempel på verdisikring er sikring av valutakursen på en obligasjon med pålydende i utenlandsk valuta. Sikringsobjektet er da den kjøpte obligasjonen, og risikoen er endring i verdi/kursen på obligasjonen når valutakursen endrer seg. Et sikringsinstrument kan bestå av valutaterminavtale(er). Sikringen innebærer at verdifall på obligasjonen som skyldes endring i valutakurs er sikret. Valutasikringen vil ikke sikre obligasjonen mot verdiendringer som skyldes andre forhold enn valutaendringer.

Porteføljesikring

En **sikringsrelasjon** kan etableres ikke bare for en enkelt eiendel, gjeld eller transaksjon, men også for en portefølje av sikringsobjekt. Ved porteføljesikring må de individuelle poster i porteføljen ha likeartede karakteristika med hensyn til den risiko som sikres. I tillegg må endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer som skyldes den risiko som sikres, være tilnærmet likt for hvert individuelt objekt som sikres og endringen for hele porteføljen. Dette innebærer at porteføljen av objekter må ha likeartede risikokarakteristika.

Likeartede risiko-karakteristika

Det mest aktuelle eksemplet for kommuner er samlet renterisiko knyttet til kommunens gjeldsportefølje. Det kan være samlet risiko for alle lån, eller i ulike delporteføljer bestående av lån med like vilkår.

Eksempel på delportefølje kan være «lån til videreutlån» (startlån tatt opp i Husbanken), som lånes ut til andre (startlån). Et annet eksempel på delportefølje kan være lån tatt opp til å finansiere lån til VAR sektoren. Her vil renterisikoen på lånerentene vurderes

sammen med kalkylerenten (selvkost) som inngår i fastsettelsen av gebyrene/inntektene. Disse lånene har derfor en annen risiko enn ordinære lån som finansierer f.eks. skolebygg.

Kommunens låneopptak er knyttet til vedtak i kommunestyret hjemlet i kommuneloven § 14-14, jf. § 14-4 andre ledd. Kommunens låneportefølje vil øke i forbindelse med utbetaling av nye vedtatte lån, og reduseres med avdragsbetaling. All langsiktig gjeld som kommunen har tatt opp etter kommunelovens regler, kan inngå i en eller flere porteføljer. Porteføljene må ha likeartede risikokarakteristika. Porteføljen av flere lån kan defineres som et samlet sikringsobjekt. Nye vedtatte lån kan tas inn i porteføljen, refinansierte lån (hvor nytt lån har samme risikokarakteristika) kan tas ut og inn av porteføljen, og avdrag betales uten at det vurderes som vesentlige endring av sikringsobjektet.

Sikringsinstrumentet til en portefølje kan bestå av en eller flere finansielle sikringsavtaler. En portefølje av f.eks. lån (sikringsobjektet), kan sikres ved hjelp av et sikringsinstrument som består av en eller flere sikringsavtaler.

Et eksempel på en porteføljesikring vil være:

Sikringsobjektet = alle lånene i låneporteføljen. Av lånene er 200 millioner med flytende rente.

Sikringsinstrumentet = 2 rentebindingsavtaler på hver 50 millioner med løpetid på 5 og 10 år. Det betales fast og mottas flytende rente i begge rentebytteavtalene.

Formålet med sikringen er å redusere renterisikoen, og de inngåtte avtalene reduserer renterisikoen til det halve de første 5 år og med 25 % de neste 5 årene. Se vedlegg B for eksempler på dokumentasjon.

Kan ta nye avtaler inn og utløpte avtaler ut av sikringsinstrumentet

Nye sikringsavtaler kan tas inn i sikringsinstrumentet, og utløpte sikringsavtaler kan tas ut av sikringsinstrumentet. Dette trenger ikke anses som vesentlig endring i sikringsrelasjonen, så lenge det kan dokumenteres at sikringsrelasjonen fremdeles er effektiv. Dette dokumenteres ved hver endring i sikringsavtaler og lån, i tillegg til på balansedato. Som dokumentasjon kan f.eks. porteføljestyringssystem som dokumenterer endring i risikofaktorene som sikres benyttes.

Dersom en sikringsavtale avsluttes før utløp eller endres før utløp av opprinnelig avtale skal positiv eller negativ markedsverdi føres over resultatet i samme periode som avtalen utløp. Sikringsrelasjonen mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument opphører ikke så lenge det er gjenstående avtaler i sikringsinstrumentet som sikrer at sikringsrelasjonene for porteføljen fremdeles er effektiv.

Mindre strenge krav ved sikring av låneporteføljer

For sikring av renter knyttet til kommunens låneportefølje stilles det mindre strenge krav til likeartede risikokarakteristika enn for andre

porteføljer. For eksempel kan låneporteføljen ha ulike rentefastsetninger, som eksempelvis pt.-rente, nibor-rente og fastrente, dersom øvrige kriterier for porteføljesikring er oppfylt.

Løpetid på sikringsinstrumentet

Et sikringsinstrument kan normalt ikke ha lengre løpetid enn sikringsobjektet. Det er strengere krav til sammenfall i løpetid for verdisikring enn for kontantstrømsikring. Dette er nødvendig for at sikringsinstrumentet effektivt skal kunne redusere virkningen av den sikrede risikoen i sikringsobjektet. Ved kontantstrømsikring for en portefølje er det av praktiske årsaker ikke noe krav om sammenfall i løpetid på sikringsinstrument og sikringsobjekt.

Dette innebærer at fremtidige kontantstrømmer knyttet til eksisterende låneopptak og svært sannsynlige refinansieringer av disse kan sikres, men ikke fremtidige kontantstrømmer knyttet til mulige fremtidige låneopptak.

Bruk av opsjoner i sikring

Utstedte opsjoner ikke sikring

Utstedte opsjoner øker risikoeksponeringen, og kan ikke utpekes som sikringsinstrument. Utstedte opsjoner innebærer at kommunen får en opsjonspremie mot å påta seg en latent forpliktelse. Utstedelse av opsjoner omtales også som salg av opsjoner.

Korridor kan være sikring

I noen tilfeller inngår utstedte (solgte) opsjoner i en sikringsstrategi, sammen med kjøpte opsjoner (utstedt av avtalemotparten/banken). Standarden åpner for at slike kombinasjoner kan ses i sammenheng. Dette er begrunnet med at samtidig kjøp og salg av opsjon, kan sammenlignes med en **korridor**. En korridor er et sammensatt produkt som innebærer både kjøp og salg av opsjoner.

Eksempelvis kan en kommune som har lån med flytende rente kjøpe et rentetak for å forhindre at renten blir høyere enn et på forhånd avtalt nivå. Samtidig inngår kommunen avtale om en nedre grense for renten, definert som rentegulv.

For at en solgt og kjøpt opsjon skal kunne ses i sammenheng må avtalene være inngått samtidig, med samme avtalemotpart, samme løpetid, være knyttet til samme sikringsobjekt og inngått i den hensikt å oppnå kontantstrømsikring.

Etter pkt. 3.5.1 nr.3 i standarden kan ikke **netto utstedte opsjoner** utpekes som sikringsinstrument. Med uttrykket netto menes at sikringsbøkføring for denne kombinasjonen er tillat så lenge det betales en netto opsjonspremie, eller at det inngås en null-kost kombinasjon. I disse tilfellene kan netto opsjonspremie balanseføres. Dersom det netto mottas premie kvalifiserer *ikke* opsjonskombinasjonen for sikringsbøkføring.

Tilsvarende kan heller ikke andre solgte finansielle avtaler, eller andre finansielle avtaler som har en positiv virkelig verdi på oppstartstidspunktet for sikring, inngå i sikring.

Kjøpte finansielle avtaler kan inngå i sikring. Verdien på sikringstidspunktet skal balanseføres og utgiftsføres i driftsregnskapet lineært over løpetida.

Også eksisterende finansielle avtaler som på avtaletidspunktet ikke tilfredsstilte kravene til sikring, og derfor er regnskapsført etter hovedregelen i standarden, kan gå over til å inngå i sikring. Vilkårene er at den gir en effektiv økonomisk sikring og at den har null eller en negativ virkelig verdi på oppstartstidspunktet for sikring.

Den balanseførte verdi reguleres på grunnlag av måling på sikringstidspunktet og eventuell endring føres i driftsregnskapet. Den balanseførte verdien på sikringstidspunktet inntektsføres lineært over avtalens gjenstående løpetid.

Vanlige sikringsforhold

Tabellen nedenfor viser en oversikt over de vanligste sikringsforholdene. Sikring av renterisiko ved inngåelse av rentebytteavtale er den mest utbredte sikringsformen i kommunal sektor. Det er også et visst omfang av valutasikring og sikring av markedsrisiko på strøm.

Sikringsobjekt	Aktuell risiko	Sikrings-instrument	Type sikring
Flytende rente lån	Renterisiko	Rentebytteavtale	Kontantstrømsikring
Utlån til fastrente	Renterisiko	Rentebytteavtale	Verdisikring
Innlån i fremmed valuta	Valutarisiko	Valutatermin	Verdisikring
Fremtidig kjøp eller salg i fremmed valuta	Valutarisiko	Valutatermin	Kontantstrømsikring
Fremtidig kjøp eller salg av strøm	Markedsrisiko strømpris	Råvaretermin	Kontantstrømsikring

Tabell 1 Oversikt over de vanligste sikringsforholdene

3.5.2 Sikringsdokumentasjon

Ved sikringsbokføring overstyres de alminnelige reglene måling, jf. budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3 tredje ledd. Det er derfor stilt strenge dokumentasjonskrav for å kunne regnskapsføre en transaksjon som sikring. For at en transaksjon skal kunne regnskapsføres som sikring må kommunen kunne dokumentere sikringen fra etablering av sikringsrelasjonen, og så lenge den vedvarer. Dokumentasjon må skje fra inngåelse av avtalen, for å kunne dokumentere at det var sikring som var intensjonen med transaksjonen.

Fra etablering av sikringsrelasjon og så lenge den vedvarer

Innhold i sikringsdokumentasjon

Denne dokumentasjonen må inneholde en beskrivelse av følgende:

- Formålet med sikringen og sikringsstrategien
- Den risikoen som sikres
- Sikringsobjekt og sikringsinstrument, inkludert beskrivelse av om det er en kontantstrømsikring eller verdisikring
- Hvordan sikringseffektivitet vil bli målt og vurdert gjennom sikringsperioden

Rammene for kommunens risikoeksponering og risikostyring fremgår av finansreglementet, inklusiv hvilke finansielle instrumenter som er tillatt brukt i finansforvaltningen.

Ikke krav om kvantifisering av sikringseffektivitet

Standarden stiller krav om at sikringens effektivitet skal dokumenteres, men det kreves *ikke* kvantifisering av sikringseffektiviteten. Det er ikke krav til bruk av en bestemt metode for vurdering av sikringseffektivitet. Det er tilstrekkelig med en kvalitativ vurdering av effektiviteten. Oppfyllelse av effektivitetskravet vil i noen tilfeller være opplagt. I andre tilfeller er sammenhengen mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument ikke like opplagt. Dokumentasjonen må være mer omfattende når sammenhengen er mindre opplagt. Det skal uansett alltid foreligge en intuitiv og rimelig økonomisk begrunnelse for sikringen.

3.5.3 Regnskapsføring ved kontantstrømsikring

Ved kontantstrømsikring søker kommunen å inngå transaksjoner som har en motsvarende kontantstrømeffekt til sikringsobjektet. En vanlig form for kontantstrømsikring er bruk av rentebytteavtale (motta flytende rente/betale fast rente) for å sikre kontantstrømmen på gjeld med flytende rente.

Påvirke driftsresultatet i samme periode

Med sikringsbokføring er formålet at sikringsobjekt og sikringsinstrument skal påvirke driftsresultatet i samme periode. I praksis skjer dette ved at **urealiserte verdiendringer ikke regnskapsføres**, verken på sikringsinstrument eller sikringsobjekt.

Rentebytteavtale balanseføres ikke

For kontantstrømsikring med en rentebytteavtale innebærer sikringsbokføring at rentebytteavtalen ikke balanseføres. Det innebærer at heller ikke endringer i verdien på rentebytteavtalen regnskapsføres. De fremtidige kontantstrømmene som sikres, vil uansett ikke være balanseført.

Kjøpte opsjoner som sikring

Regnskapsføring av opsjonspremier i sikring

Som omtalt ovenfor kan kjøpte opsjoner utpekes som sikringsinstrumenter. Ved anskaffelse av eller inngåelse av avtale om slike opsjoner, betaler kommunen som regel en opsjonspremie. Opsjonspremien skal balanseføres og regnskapsføres lineært over perioden fram til kommunen kan gjøre opsjonen gjeldende. I visse tilfeller fordeles betalingen av opsjonspremien over tid. For eksempel gjennom å betale en litt høyere rente på en rentebytteavtale

Lineær periodisering

kommunen har opsjon på å forlenge. Også i slike tilfeller skal opsjonspremien identifiseres og balanseføres.

3.5.4 Regnskapsføring ved verdisikring

Ved verdisikring søker kommunen å inngå transaksjoner som har en motsvarende verdieffekt til sikringsobjektet. En vanlig form for verdisikring er valutasikring av fordring eller gjeld i utenlandsk valuta.

Med sikringsbokføring er formålet at sikringsobjekt og sikringsinstrument skal påvirke driftsresultatet i samme periode. I praksis skjer dette ved at **urealiserte verdiendringer ikke regnskapsføres**, verken på sikringsinstrument eller sikringsobjekt.

Ved verdisikring skal sikringsobjektet balanseføres til den verdi som reflekterer effekten av sikringen. Verdiendring på sikringsinstrumentet regnskapsføres ikke. For eksempel kan kommunen ha en obligasjon i utenlandsk valuta. Denne er regnskapsført til transaksjonskurs. Kommunen har sikret obligasjonen ved en valutaterminkontrakt til transaksjonskurs. Effekten av sikringen er at verdien av obligasjonen ikke skal endres ved endring i valutakurs. Avviket terminkursen fra transaksjonskursen skal obligasjonen regnskapsføres til terminkurs. Andre endringer i virkelig verdi, som ikke skyldes endring i valutakurs, skal regnskapsføres etter laveste verdis prinsipp eller markedsverdi prinsippet.

Regnskapsføring av opsjonspremier i sikring

Opsjonspremier betalt for opsjoner brukt som sikringsinstrumenter, regnskapsføres tilsvarende ved verdisikring som ved kontantstrømsikring.

3.5.5 Fastrenteobligasjoner til forfall

Virkelig verdi på fastrenteobligasjoner vil variere med endringer i markedsrenten. Jo nærmere obligasjonens forfallstidspunkt en er, jo mindre vil forskjeller mellom markedsrenten og obligasjonsrenten påvirke virkelig verdi på obligasjonen. Dersom kommunen holder en slik obligasjon til forfall vil kontantstrømmen fra obligasjonen i realiteten være sikret og endringer i virkelig verdi som skyldes renteendringer vil i praksis være uten betydning.

Behandles på samme måte som kontantstrømsikring

Standarden legger derfor til grunn at fastrenteobligasjoner som holdes til forfall kan behandles på samme måte som kontantstrømsikring på eiendelssiden. Obligasjonene balanseføres til anskaffelseskost og eventuell over- eller underkurs periodiseres lineært over løpetiden på obligasjonen.

Nedskrivning etter budsjett- og regnskapsforskriften § 3-3 (laveste verdis prinsipp) er ikke nødvendig ved verdifall som skyldes

renteendringer. Verdifall som skyldes økt kredittrisiko vil imidlertid medføre plikt til nedskrivning.

Avtalt
forfallstidspunkt
og -beløp

For at fastrenteobligasjoner skal kunne regnskapsføres på denne måten, må kommunen ved anskaffelse av obligasjonen ha bestemt at denne skal holdes til forfall. Videre må obligasjonen ha et avtalt forfallstidspunkt og forfallsbeløp. Obligasjonen kan ikke inneholde et derivatelement.

3.5.6 Regnskapsføring ved opphør av sikring

Det er flere situasjoner som kan føre til at sikringsrelasjonen opphører. For eksempel kan sikringsrelasjonen opphøre fordi sikringsobjektet eller sikringsinstrumentet selges, vesentlig endres, forfaller eller utløper. Sikringen kan også opphøre fordi sikringsrelasjonen ikke lenger er effektiv.

Når opphør av sikring skyldes at sikringsobjektet er bortfalt skal regnskapsføring av gevinst eller tap ved transaksjonen skje på opphørstidspunktet. Dette innebærer at tap eller gevinst ved transaksjonen i sin helhet regnskapsføres i driftsregnskapet i det året sikringsobjektet selges, vesentlig endres, forfaller eller utløper.

Når sikringen opphører som følge av at sikringsinstrumentet opphører skal også gevinst eller tap ved transaksjonen regnskapsføres i driftsregnskapet på opphørstidspunktet.

Endring ved porteføljesikring

Dersom en sikringsavtale forfaller vil en sikringsrelasjon kunne videreføres dersom det er gjenstående avtaler i sikringsinstrumentet og sikringen fremdeles er effektiv.

Dersom en sikringsavtale opphører før utløpet av opprinnelig avtaletidspunkt, skal avtalen tas ut av sikringsrelasjonen og positiv/negativ verdi føres over resultatet i samme periode. Sikringsrelasjonen kan videreføres dersom den fremdeles er effektiv.

Endring av sikringsavtale

Vesentlig endring

Ved **endring** av en finansiell avtale som inngår i sikring, for eksempel ved forlengelse av den opprinnelige løpetiden, kan ikke avtalen lenger inngå i sikringen dersom endringen i avtalens kontraktmessige vilkår er vesentlig. Vilkårene i en avtale anses å være vesentlig endret dersom løpetiden eller nåverdien av kontantstrømmene etter de nye vilkårene er minst 10 % forskjellig fra løpetiden eller nåverdien av den gjeldende avtalen. Ved vesentlig endring av avtalen skal utgifter knyttet til endring av avtalen regnskapsføres i endringsåret.

Dersom gevinst eller tap ved vesentlig endring av en finansiell avtale som inngår i sikring, innarbeides i den nye avtalen, skal gevinst eller

tap tilbakeføres over løpetiden på den nye avtalen. Som en praktisk tilnærming innebærer dette lineær periodisering over løpetid på den nye avtalen. Dersom gevinst eller tap ikke er jevnt fordelt i den nye avtalen, men eksempelvis har et trinnvist forløp, må gevinst og tap fordeles på tilsvarende måte.

Tilsvarende regnskapsmessige løsning vil gjelde selv om ikke sikringskriteriene er oppfylt.

Når sikringsrelasjonen opphører, må også den regnskapsmessige sikringen opphøre. De vanlige vurderingsreglene vil da gjelde for både sikringsobjektet og sikringsavtalene. En finansiell avtale som har inngått i en sikringsrelasjon kan likevel benyttes i en ny sikringsrelasjon.

Endring av rentebinding på fastrentelån

Fastrentelån

Et lån kan i løpetiden for lånet ha flere etterfølgende perioder med ulike avtaler om rentebinding. På samme måte som ved annen sikring, skal vesentlige endringer i de enkelte renteavtalene regnskapsføres som opphør av sikring. De enkelte renteavtalene må identifiseres og vurderes med henblikk på vesentlige endringer i bindingsperioden.

3.6 Noteopplysninger

Budsjett- og regnskapsforskriften § 5-11 gir bestemmelser om noteopplysninger for markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater, jf. bokstav d) og ved sikring, jf. bokstav e).

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater

Følgende informasjon skal gis om markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater som ikke regnskapsføres etter reglene om sikring:

- Anskaffelseskost
- Årets resultatførte verdiendring
- Balanseført verdi ved inngangen og utgangen av året

Opplysningene kan spesifiseres på aktivaklasser.

Skal alltid opplyse om derivater i regnskapet

Krav til å opplyse om derivater som ikke inngår i sikring, gjelder uavhengig av om derivatene er balanseført til virkelig verdi eller anskaffelseskost. Det skal alltid opplyses om derivater, også hvor anskaffelseskost (opptakskost) er null og virkelig verdi er høyere (lavere) enn anskaffelseskost (opptakskost).

I unntakstilfeller vil det ikke være mulig å fastsette en markedsverdi eller rimelig tilnærming til markedsverdi for derivater. I slike tilfeller skal dette opplyses og begrunnes.

Sikring

Budsjett- og regnskapsforskriften § 5-11 bokstav e) setter krav til noteopplysninger ved regnskapsmessig sikring. Det skal opplyses om hvilke finansielle eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres etter reglene om sikring, hva som er tilhørende sikringsobjekter, formålet med sikringen og sikringens varighet. Dette følger naturlig av at regnskapsmessig sikring innebærer at verdiendringer ikke regnskapsføres. De opplysningene som kreves innebærer ikke tilleggskrav utover dokumentasjonskravene, som er omtalt ovenfor.